

**Česká školní inspekce
Pardubický inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIE-468/18-E

Název	Střední škola obchodu, řemesel a služeb Žamberk
Sídlo	Zámecká 1, 564 01 Žamberk
E-mail	zamek@zamek.zamberk.cz
IČ	00654949
Identifikátor	600013171
Právní forma	příspěvková organizace
Zastupující	PhDr. Zuzana Pecháčková
Zřizovatel	Pardubický kraj
Místo inspekční činnosti	Zámecká 1, 564 01 Žamberk
Termín inspekční činnosti	10. – 12. 4. 2018

Inspekční činnost byla zahájena předložením pověření k inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání podle § 174 odst. 2 písm. b) a c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, se zaměřením na neúspěšnost ve společné části maturitní zkoušky (dále „MZ“) ve školních letech 2015/2016 až 2017/2018 do data inspekční činnosti.

Charakteristika

Příspěvková organizace Střední škola obchodu, řemesel a služeb Žamberk (dále „škola“) vykonává činnost střední školy, domova mládeže, školní jídelny a školní jídelny - výdejny.

Škola poskytuje střední vzdělání s výučním listem v šesti oborech vzdělání a střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou v oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání* (nástavbové studium v denní formě). Ke dni inspekční činnosti se ve škole vzdělávalo celkem 165 žáků, z toho 28 v oboru vzdělání s maturitní zkouškou (16 žáků prvního ročníku, 12 žáků druhého ročníku).

Hodnocení podmínek vzdělávání

Předložené koncepční záměry rozvoje školy jsou zaměřeny hlavně na podporu výuky oborů vzdělání s výučním listem a zlepšování podmínek pro vzdělávání. Zvýšení úspěšnosti žáků při konání MZ konkrétně neřeší. Od poslední inspekční činnosti došlo v souvislosti s opatřeními ke zlepšení činnosti a výsledků vzdělávání ke změně na pozici zástupce ředitelky pro teoretické vzdělávání a několika učitelů. Ředitelka používá demokratický styl řízení, při společných jednáních pedagogů i osobních pohovorech formulovala obecné úkoly pro zlepšení pedagogické práce (např. zvýšit náročnost výuky, posílit konzultace a doučování, při procvičování učiva procházet úlohy z maturitních didaktických testů z předchozích let, dodržovat pravidla omlouvání absence žáků). Došlo k úpravám učebního plánu ŠVP oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání* a posílení hodinové dotace předmětů společné části MZ. Ředitelka přenesla v rámci řízení významnou část organizačních a kontrolních pravomocí (včetně větší části hospitačních povinností) na zástupce pro teoretické vzdělávání. Kontrolní a hospitační činnost byla zaměřena na vyučované obory a oblasti plošně. Neúspěch žáků ve společné části MZ ani potřeby tohoto oboru vzdělání nebyly výrazněji monitorovány, potřebná zpětná vazba učitelům nebyla dostatečná. Pro zlepšení vzdělávacích strategií na úrovni školy chybí projednávání a zobecňování poznatků z hospitační činnosti, přijímání opatření a následná kontrola jejich plnění. Také ze záznamů jednání pedagogické rady, z jednání metodického orgánu (předmětová komise všeobecně vzdělávacích předmětů) a z rozhovorů s pedagogy vyplývá, že uvedené poradní orgány se problematikou MZ zabývaly hlavně v organizační rovině zajištění průběhu. Sjednocování pedagogických přístupů, vyvozování systémových opatření (např. hledání příležitostí pro zvýšení aktivity žáků, používání efektivnějších metod a forem práce) nebylo projednáváno.

Vzdělávání v předmětech společné části MZ zajišťují čtyři pedagogové, z nichž tři mají příslušné odborné zaměření. Jeden z vyučujících nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace pro výuku anglického jazyka, neboť prokázal dosaženou úroveň znalostí státní jazykovou zkouškou základní, která neodpovídá požadované úrovni C1 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále „DVPP“) vychází z potřeb a finančních možností školy, zohledňuje rovněž preference vyučujících. Realizace plánu DVPP byla negativně ovlivněna malým zájmem pedagogů. V hodnoceném období bylo DVPP využito hlavně na potřebné semináře pro hodnotitele a zadavatele dílčích zkoušek společné části maturitní zkoušky. Pouze učitelka matematiky se vzdělávala v oblasti inovativních forem a metod výuky či v oborové didaktice.

Materiální podmínky pro výuku předmětů společné části MZ plnění cílů umožňují. V rámci inspekční činnosti byly zaznamenány nedostatky v jejich využívání.

Rovněž v poskytování poradenských služeb došlo ve školním roce 2017/2018 k významné organizační a personální změně. Poradenské služby jsou nově zajišťovány vedoucí učitelkou odborného výcviku, která vykonává zároveň funkci výchovného poradce a školního metodika prevence. Vzhledem ke kumulaci funkcí a chybějící praxi je poskytování poradenských služeb málo efektivní. Činnost je spíše operativní než systémová, konkrétní cíle pro potřeby školy nejsou stanoveny. Ke dni inspekční činnosti se vzdělávali v oboru

s MZ tři žáci se speciálními vzdělávacími potřebami ve druhém stupni podpory. Výchovná poradkyně seznamuje všechny pedagogy s doporučeními školských poradenských zařízení, naplňování těchto doporučení je však ponecháno na zodpovědnosti konkrétních vyučujících. Spolu s třídními učiteli se podílí na řešení studijních a kázeňských problémů žáků, méně se věnuje žákům ohroženým školní neúspěšností. Žákům s rizikem školního neúspěchu jsou sice nabízeny individuální konzultace, učitelům se ale zatím nedaří ve větším měřítku motivovat žáky k využívání této nabídky. Kariérové poradenství je poskytováno obvyklými postupy (např. besedy, exkurze, individuální jednání).

Hodnocení průběhu vzdělávání

Společným znakem hospitovaných hodin byl frontální způsob vzdělávání, který učitelé pouze v některých případech účelně kombinovali se samostatnou prací žáků. Přínosem k výuce byla dobrá úroveň vzájemné komunikace mezi učiteli a žáky, která probíhala v příjemné atmosféře. Negativem bylo, že učivo bylo žákům předkládáno jednotně, bez výraznějšího diferencování podle jejich úrovně nebo preference předmětu společné části MZ. Efektivita vzdělávání klesala v případě samostatné práce žáků, kdy učitelé neměli připravený program pro žáky, kteří už zadaný úkol splnili. Zpětnou vazbu ke zhodnocení účelnosti zvolených metod a forem práce pedagogové nezískávali. V několika případech nebyla využita možnost motivovat žáky využitím didaktické techniky. Práce se závěry vyučovacích hodin byla málo efektivní, zařazování závěrečného shrnutí probraného učiva k jeho upevnění a zhodnocení práce jednotlivců nebo celé třídy či dosažení stanoveného vzdělávacího cíle bylo zaznamenáno ojediněle. Příležitosti ke vzájemnému hodnocení žáků, ani k sebehodnocení, které by umožnilo žákům uvědomit si dosažený učební pokrok, nebyly využity.

Ve výuce českého jazyka a literatury byla uplatňovaná škála metod a forem výuky málo pestrá, což se projevovalo jednotvárností a nižší dynamikou vyučovacích hodin i nerovnoměrným nebo minimálním zapojením žáků do výuky. Činnosti podporující vzájemnou kooperaci žáků a rozvoj jejich sociálních kompetencí uplatnil učitel pouze výjimečně. V maturitním ročníku byli žáci cíleně připravováni na písemnou práci společné části MZ (strategie při výběru tématu, práce s Pravidly českého pravopisu) a měli možnost uvědomit si požadavky na úspěšné zvládnutí ústní zkoušky. Přínos této přípravy k maturitní zkoušce pro žáky však byl snížen převahou činnosti učitele. V jednom případě byli žáci nevhodně vedeni ke psaní poznámek z výkladu, přestože byly ve třídě dvě žákyně se speciálními vzdělávacími potřebami. V hodině literatury žáci pracovali s textem včetně rozdělení rolí a hlasitého čtení, ale ukončení aktivity bez následného rozboru a interpretace nepřineslo dostatečný efekt. Žáci byli značně pasivní, neorientovali se v historickém kontextu.

V anglickém jazyce byly hospitovány hodiny pouze jednoho vyučujícího, druhá učitelka nebyla po dobu inspekční činnosti ve škole přítomna. Kooperativní formy výuky, jež by podpořily rozvoj interaktivních dovedností žáků, byly využity jen minimálně. Využití převážně pouze řízeného rozhovoru nedostatečně aktivizovalo žáky, většina jen pasivně vyslechla správnou odpověď. Žáci postupně plnili úkoly směřující k rozvoji slovní zásoby. Vyučující však průběžně žáky jen minimálně pozitivně motivoval, nezískával dostatečnou zpětnou vazbu o míře osvojení probíraného učiva. Žáci nebyli vedeni k práci se slovníky. V hospitované výuce projevovali žáci výrazně rozdílnou úroveň řečových dovedností a jazykových znalostí, přesto nebyla výuka s ohledem na jejich individuální vzdělávací potřeby diferencována. Někdy byla hodina vedena výlučně v českém jazyce, což

nenavozovalo cizojazyčné prostředí, zvláště když byl neúměrný prostor věnován souvislému výkladu nového gramatického jevu.

Výuka matematiky byla vedena učitelkou, která zkušenosti s výukou tohoto předmětu v maturitním oboru vzdělání postupně (druhý rok) získává. Učitelka většinou po návodném rozhovoru ke způsobu řešení zadaného příkladu čekala na výsledek prvního žáka, případně v rámci poskytování individuální zpětné vazby částečně korigovala postup některých žáků v sešitech. Následně sama prováděla demonstrační výpočet na tabuli s pouze minimálním zapojováním žáků. Výuka byla realizována po odborné stránce správně, učitelka vedla žáky k vytváření potřebných matematických návyků a postupů. Byla komunikativní, ochotná a vstřícná, ale žáky málo vedla k samostatnosti ve volbě postupů i při vlastních výpočtech. Většina žáků byla pouze pasivními příjemci informací, během opisování z tabule a na občasně výzvy k samostatné práci často reagovali pouze v malé míře. Vykazovali neznalosti některých postupů a učiva na úrovni základní školy (např. řešení lineárních rovnic, úpravy zlomků, dosazování do vzorců, roznásobení výrazu v závorce), při výpočtech byli nepřesní a nedůslední. Nedostatky byly zaznamenány také např. v nízké četnosti průběžného ověřování zvládnutí jednotlivých mezikroků žáky samostatně řešených příkladů, a také v chybějící analýze důvodů, proč někteří žáci v těchto výpočtech selhali a nedošli ke správným výsledkům. Ve druhém ročníku žáci opakovali probrané učivo na základě úloh didaktických testů z matematiky ve společné části MZ předcházejících ročníků. Všichni žáci počítali stejné příklady, výraznější diferenciaci učiva pro žáky, kteří se přihlásili ke konání MZ z tohoto předmětu, nebyla zjištěna.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Škola průběžně sleduje výsledky vzdělávání na úrovni tříd i jednotlivců v rámci čtvrtletních jednání pedagogické rady. Ze zápisů vyplývá, že převažuje sumarizace nad analýzou výsledků a zhodnocením vývoje. Žákům s rizikem školního neúspěchu nabízí pedagogové doučování a individuální konzultace, účast a zájem žáků (kromě doučování z anglického jazyka, které je organizováno z prostředků realizovaného projektu) jsou nízké. Vzhledem ke konstatované vysoké neúspěšnosti žáků u MZ je efektivita těchto aktivit nízká. Obvyklá opatření (např. procvičování didaktických testů i dalších dílčích zkoušek, nabídka studijních materiálů), měla na snížení neúspěšnosti žáků v jarním termínu společné části MZ také jen minimální vliv. Předmětová komise konstatovala na základě externího testování *Maturita nanečisto*, že výsledky byly velmi slabé a naznačily, že většina žáků bude mít u maturit v roce 2018 značné problémy. K analýze příčin neúspěšnosti a přijetí odpovídajících opatření využili pedagogové výsledky testování individuálně, avšak opatření na úrovni předmětové komise nebyla projednávána. Systém domácí přípravy žáků není sjednocen. I v případě žáků, kteří se přihlásili ke konání MZ z daného předmětu, je tento způsob přípravy využíván téměř výhradně formou doporučení.

Škola uskutečňuje nastavbové studium v oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání* dlouhodobě. Zvláště v době jeho zavedení o něj byl značný zájem, v posledních letech ale nastal pokles poptávky. S tím souvisí menší motivace žáků studium úspěšně dokončit (z šetření mezi žáky tohoto oboru vzdělání vyplynulo, že větší část nepředpokládá, že by se ve studovaném oboru po jeho ukončení uplatňovala), což má vliv na nízkou úspěšnost ve společné části MZ i odchody žáků v průběhu studia. K 30. červnu 2017 neprospělo celkem osm ze 42 žáků maturitního oboru vzdělání. Z tohoto počtu pět žáků prvního ročníku zanechalo studia, dva žáci druhého ročníku vykonali opravnou zkoušku a zúčastnili se podzimního termínu MZ, jeden žák opakuje druhý ročník. Výsledky žáků ve společné části MZ jsou dlouhodobě neuspokojivé, což konstatovala ČŠI v inspekční zprávě již v roce 2016. Z analýzy údajů

o ukončování vzdělávání vyplývá, že hrubá neúspěšnost (podíl žáků, kteří nekonali zkoušku nebo neuspěli, z celkového počtu přihlášených žáků) se zvýšila v roce 2016 na 77,8 %, v jarním termínu 2017 dosáhla 84,6 %. Teprve po podzimním termínu se snížila na 38,5 %. Přesto ve většině dílčích zkoušek (písemné práce, didaktické testy, ústní zkoušky) měli žáci školy nižší průměrné dosažené skóre než žáci toho oboru vzdělání v republice.

Maturitní zkoušky v roce 2017 se účastnilo 92,3 % přihlášených žáků. To je v rozporu s inspekcí registrovanými nedostatky ve znalostech a dovednostech žáků i výsledky MZ. Z analýzy průběžných výsledků vzdělávání žáků maturitního ročníku ve školním roce 2016/2017 vyplývá, že průběžné hodnocení žáků není vhodně nastaveno a neodráží reálné znalosti (resp. neznalosti) a dovednosti žáků vzhledem k očekávaným výsledkům vzdělávání. Je spíše motivační a benevolentní (aby alespoň část žáků „došla“ k MZ). Např. u maturitní zkoušky z matematiky opakovaně selhal žák, který byl v předchozích dvou letech na vysvědčení hodnocen vždy známkou chvalitebný.

Při přijímání uchazečů pro školní rok 2017/2018 škola kromě výsledků jednotné přijímací zkoušky (60% vliv na pořadí uchazeče) zohledňovala také prospěch v předchozím vzdělávání, přičemž body za prospěch získal i žák, který byl hodnocen v prvním pololetí třetího ročníku oboru vzdělání s výučním listem z předmětu matematika stupněm dostatečný či nedostatečný. Přijati nebyli v prvním kole přijímacího řízení tři uchazeči, kteří nesplnili minimální hranici stanovenou pro výsledky jednotné přijímací zkoušky (20 bodů). Dva z těchto uchazečů, kteří se přihlásili ke studiu v druhém kole přijímacího řízení, byli vzhledem k nízkým počtům přijati také. Mezi žáky přijatými v obou kolech přijímacího řízení k nástavbovému studiu převažovali „čerství“ absolventi školy. Benevolentně nastavená kritéria přijímacího řízení jsou významným faktorem ovlivňujícím negativně úspěšnost žáků u MZ. Malý důraz na ověřování obecných studijních předpokladů uchazečů a jejich zohledňování při přijímání nevytváří předpoklady pro zdárné studium a úspěšné ukončení vzdělávání maturitní zkouškou. Také značná absence žáků ve výuce (v loňském školním roce v průměru 206 zameškaných hodin na žáka nástavbového oboru vzdělání) nepřispívá ke zlepšení výsledků vzdělávání.

Závěry

Hodnocení vývoje

- Klesá zájem o nástavbový obor vzdělání *64-41-L/51 Podnikání*, počty přijímaných žáků i jejich studijní předpoklady.
- Podíl žáků nástavbového oboru vzdělání předčasně ukončujících studium je dlouhodobě vysoký.

Slabé stránky a/nebo příležitosti ke zlepšení

- Výsledky žáků ve společné části MZ jsou dlouhodobě neuspokojivé.
- Oblast řízení školy nezohledňuje dostatečně neúspěšnost žáků ve společné části MZ; nebyly vyhodnocovány příčiny neúspěšnosti žáků, realizace dosavadních opatření ke snížení neúspěšnosti a přijímání všech uchazečů bez ohledu na jejich předpoklady pro vzdělávání nevedly ke zvýšení úspěšnosti žáků ve společné části MZ.
- Kvalita průběhu vzdělávání v předmětech společné části MZ je nízká; aktivizace žáků během vzdělávání a podpora interaktivních řečových dovedností žáků v jazykovém

vzdělávání jsou málo účinné; diferenciací výuky a učiva vzhledem k možnostem žáků (např. rozdílná jazyková pokročilost žáků) i volbě maturitního předmětu je minimální.

- Výchovné poradenství je neefektivní v oblasti pomoci žákům ohroženým školní neúspěšností, přijatá opatření ke zlepšení výsledků žáků ohrožených školní neúspěšností jsou málo účinná.
- DVPP neodpovídá potřebám školy v oblasti předmětů společné části MZ, jen minimálně bylo zaměřené na formy a metody výuky.

Doporučení pro zlepšení činnosti školy

- Zkvalitnit a zefektivnit výuku předmětů společné části MZ systematickým využíváním efektivních forem a metod výuky; využívat formativní hodnocení.
- Více orientovat výchovné poradenství na oblast žáků ohrožených školní neúspěšností.
- Zaměřit DVPP na oborové didaktiky předmětů a využití aktivizujících metod a forem výuky.
- Cíleně více zaměřit řídicí i kontrolní systém na opatření ke snížení neúspěšnosti žáků ve společné části MZ.
- Zajistit a kontrolovat objektivnější průběžné hodnocení výsledků vzdělávání žáků, poskytovat žákům reálnou zpětnou vazbu o úrovni výsledků jejich vzdělávání.
- Vést žáky k samostatnosti při řešení úkolů v předmětech společné části MZ, výuku účelněji diferencovat.
- Nepřijímat do oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání* další uchazeče, podat návrh na výmaz tohoto oboru vzdělání.

Stanovení lhůty

Česká školní inspekce v souladu s § 175 odst. 1 školského zákona ukládá ředitelce školy do 30 dnů přijmout opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti a ve stejné lhůtě o přijatých opatřeních písemně informovat Českou školní inspekci

Zprávu zašlete na adresu Česká školní inspekce, Pardubický inspektorát, Sukova třída 1556, 530 02 Pardubice, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9) nebo na e-podatelnu csi.e@csicr.cz s připojením elektronického podpisu.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Výpis z rejstříku škol a školských zařízení – údaje školy k datu inspekční činnosti
2. Zřizovací listina s účinností ze dne 19. 12. 2013, čj.: KrÚ 3094/2014/69 OŠK včetně dodatků (poslední Dodatek č. 6 ze dne 25. 6. 2017)
3. Jmenování do funkce ředitelky školy s účinností od 1. 8. 2012, čj.: KrÚ 33874/2012 OŠKT
4. Platný školní vzdělávací program oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání*
5. Výroční zpráva školy za školní rok 2016/2017 a za školní rok 2017/2018
6. *Koncepce školy 2015 – 2018*

7. *Koncepce materiálně technického zabezpečení školy (2015 – 2018)*
8. *Plán kontrolní a hospitační činnosti teoretického vyučování pro školní rok 2016/2017 a 2017/2018; Plán vzdělávání pedagogických pracovníků - školní roky 2015/2016, 2016/2017 a 2017/2018*
9. *Záznamy z pedagogické rady za školní rok 2016/2017 a 2017/2018*
10. *Zápisy metodické komise všeobecně vzdělávacích předmětů za školní rok 2016/2017 a 2017/2018*
11. *Doklady o odborné kvalifikaci pedagogických pracovníků, kteří se ve školním roce 2017/2018 podílejí na vzdělávání žáků v předmětech společné části MZ, stav k datu inspekční činnosti*
12. *Rozvrh hodin tříd oboru vzdělání 64-41-L/51 Podnikání ve školním roce 2017/2018*
13. *Třídní knihy oboru vzdělání 64-41-L/51 Podnikání - školní roky 2015/2016 a 2017/2018*
14. *Školní řád střední školy účinný k datu inspekční činnosti*
15. *Doporučení školských poradenských zařízení pro vzdělávání žáků ve školním roce 2017/2018 (čj. 1356/SY/2017/Zem, čj. 2995/40/2016/psy52, evid. č. spisu 12 438)*
16. *Specifické poruchy učení a ostatní (SPUO) - Formulář doporučení k uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky (SPUO-1), RI: 0029570, s datem 13. 10. 2017*
17. *Minimální preventivní program platný ve školním roce 2017/2018*
18. *Doklady o přijímání žáků do maturitních oborů vzdělání - školní rok 2016/2017, včetně kritérií přijímacího řízení*
19. *Dokumentace o ukončování vzdělávání maturitní zkouškou v oboru vzdělání 64-41-L/51 Podnikání, včetně harmonogramu zkoušek a jejich výsledků - školní roky 2015/2016 a 2016/2017*
20. *Inspekční zpráva ČŠI, čj. ČŠIE-151/16-E ze dne 4. 4. 2016*

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu Česká školní inspekce, Pardubický inspektorát, Sukova třída 1556, 530 02 Pardubice, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9) nebo na e-podatelnu csi.e@csicr.cz s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitele inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli a školské radě. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve škole nebo školském zařízení, jichž se týká, a v místně příslušném inspektorátu České školní inspekce. Zároveň je zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekce a v informačním systému InspIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Mgr. Jaroslav Loučka, školní inspektor

Mgr. Jaroslav Loučka, v. r.

Ing. Jindra Malíková, školní inspektorka

Ing. Jindra Malíková, v. r.

Mgr. Eva Vachatová, školní inspektorka

Mgr. Eva Vachatová, v. r.

V Pardubicích 21. 5. 2018

Datum a podpis ředitelky školy potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

PhDr. Zuzana Pecháčková, ředitelka školy

PhDr. Zuzana Pecháčková, v. r.

V Žamberku dne 29. 5. 2018